

VÄSTMANLANDS LÄN

Kartläggning av företagandet inom den sociala ekonomin
i Östra mellansverige 2000-2009

Mars 2011

KARTLÄGGNING 2000-2009

Kartläggningen är framtagen inom det treåriga (2008-2010) regionalfondsprojektet Plattform för Social ekonomi Östra Mellansverige. Ett plattformsarbete som genomförs i de fem länen, Uppsala, Södermanland, Östergötland, Örebro, Västmanland, med syfte att stärka den sociala ekonomin och stimulera till ökat entreprenörskap. Kartläggningen är utförd av SERUS (www.serus.se). Allt statistiskt material är beställt och levererat av SCB

För mer information om plattformsarbetet kontakta www.socialekonomi-oms.se

Linköping mars 2011

En investering för framtiden

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	5
1.1	Kartläggningens syfte	5
1.2	Disposition	6
2	BAKGRUND	7
2.1	Social ekonomi	8
2.2	Social ekonomi i europa och internationellt	8
2.3	Social ekonomi i sverige	9
3	SOCIAL EKONOMI – UTBREDNING OCH OMFATTNING	11
3.1	Den sociala ekonomins del i tillväxten	11
3.2	Bakgrund statistik	13
3.3	Statistisk omfattning och utbredning	15
3.3.1	Antal företag	15
3.3.2	Antal arbetsställen	16
3.3.3	Antal anställda	17
3.3.4	Verksamhetsinriktning	18
3.3.5	Lön	19
4	BEGREPP OCH FÖRKLARINGAR	21
4.1	Sociala företag	21
4.2	Sociala arbetskooperativ	22
4.3	Brukarkooperativ	22
4.4	Kooperativt företagande	22
4.5	Samhällsentreprenörskap	22
4.6	Social franchising	22
4.7	De sju kooperativa principerna	23
	LITTERATURFÖRTECKNING	24
	BILAGA: ÖSTRA MELLANSVERIGE	25

Tabeller & diagram

TABELLER

Tabell 1.	Antal företag inom den sociala ekonomin 2009	15
Tabell 2.	Antal arbetsställen inom den sociala ekonomin 2009	16
Tabell 3.	Antal personer som har fått en eller flera kontrolluppgifter från en verksamhet inom den sociala ekonomin som har sin verksamhet baserad i Västmanlands län 2009	17
Tabell 4.	Kontant bruttolön och skattepliktig ersättning från verksamheter inom den sociala ekonomin som är baserade i Västmanlands län 2009	19
Tabell 5.	Kontant bruttolön och skattepliktiga förmåner från verksamheter inom den sociala ekonomin som är baserade i Västmanlands län omräknat till antal heltidstjänster (25 000 kr/mån) 2009	19

DIAGRAM

Diagram 1.	Antal företag inom den sociala ekonomin i Västmanlands län 2000-2009	15
Diagram 2.	Antal arbetsställen inom den sociala ekonomin i Västmanlands län 2000-2009	16
Diagram 3.	Antal personer som har fått en eller flera kontrolluppgifter från en verksamhet inom den sociala ekonomin som har sin verksamhet baserad i Västmanlands län 2003-2009	17
Diagram 4.	Antal arbetsställen per bransch (sni) inom den sociala ekonomin i Västmanlands län 2009	18
Diagram 5.	Antal personer som fått en eller flera kontrolluppgifter/bransch i Västmanlands län 2009	18
Diagram 6.	Total lön och förmån för Västmanlands län 2000-2009	19

1

Inledning

Många tidigare studier har presenterat nyttan och vikten av den sociala ekonomin. Både kvantitativa och kvalitativa metoder har använts för att visa på samhällsnytta och ekonomisk tillväxt samt för att mäta omfattning och struktur. Begreppet social ekonomi och dess definition har också många gånger utretts och debatterats men har nu nått en stark och accepterad plats i samhällsdiskussionen. I denna kartläggning utgår vi därför ifrån de verksamhetsformer som inryms i den svenska definitionen¹ av den sociala ekonomin.

Den sociala ekonomin är dock mycket större än de verksamheter som inryms och kan mätas med SCB:s och annan offentlig statistik. Det finns en enorm bredd och omfattning som inte finns med i denna statistik men som har en betydande påverkan på lokalsamhällen och den regionala tillväxten. Föreningsformen och dess effekter innebär allt från frivilligarbete till bytesringar och lokala utvecklingsgrupper. Denna studie är dock avgränsad till de ekonomiska effekterna av sådana aktiviteter. Gemensamt för de verksamheter som samlas under begreppet social ekonomi är att de styrs av och byggs upp kring de behov som människorna i verksamheterna har. Människornas gemensamma behov är själva utgångspunkten för all verksamhet inom den sociala ekonomin. Då definitionen av den sociala ekonomin omfattar kooperativ i alla typer av företagsformer, samlar endast detta statistiska underlag kooperativ i form av ideell, eller ekonomisk förening. Kort sagt är

detta en kartläggning av den sociala ekonomins ekonomiska verksamhet inom ideella och ekonomiska föreningar samt stiftelser.

Att det därmed inte går att mäta den totala omfattningen av den sociala ekonomin med hjälp av offentlig statistik, gör resultaten som presenteras i denna studie än mer intressanta. Den sociala ekonomin i de fem län som utgör Östra Mellansverige betalar tillsammans ut mer än 4,2 miljarder kr i lön och skattepliktiga ersättningar per år som går till mer än 85 000 personer, vilket då bara är en del av den sociala ekonomin!

1.1 Kartläggningens syfte

Syftet med denna studie är att sammanställa tillgänglig statistik till en kartläggning av den sociala ekonomin i länet. Den kvantitativa beskrivningen kommer att visa en bild av omfattning, struktur och framväxt av den sociala ekonomin. Denna presenterar den mångfald och potential som finns inom den sociala ekonomin. Vidare tydliggörs den sociala ekonomins positiva påverkan på samhället, t.ex. som jobbskapande faktor och dess bidrag till den regionala tillväxten. Tillsammans med denna studie finns även versioner för de övriga fyra länen i Östra Mellansverige samt en bilaga med aggregerad statistik för hela Östra Mellansverige.

Kartläggningen ska ligga till grund för uppdateringar i framtiden där det på ett allt bättre sätt går att följa och presentera den sociala ekonomin som en stark och kompletterande sektor till den privata och offentliga sektorn samt dess nytta och bidrag till den regionala tillväxten.

Vidare kommer studien att kunna belysa behovet av att förbättra och förfina statistiken för att på ett bättre sätt kunna mäta och studera den sociala ekonomin. Många olika studier har föregått denna, både lokala/regionala likväl som nationella, men med en svårighet att använda gemensamma måtenheter².

1.2 Disposition

Kapitel 2 ger en bakgrund till kartläggningen och börjar med en kort bakgrund och definition av den sociala ekonomin där vi även presenterar vald metod. Kapitlet avslutas med en översikt av den sociala ekonomin i EU och i Sverige.

Kapitel 3 inleds med en presentation av den sociala ekonomins bidrag till den regionala och nationella tillväxten där. Detta följs av beskrivning, bakgrund och förutsättningar för den statistik som används. Vidare redogör vi med hjälp av tabeller och diagram för utbredningen av den sociala ekonomin genom antal företag, antal arbetsställen, antal anställda, verksamhetsinriktning samt lön.

Kapitel 4 behandlar sociala företag och dess utbredning i Östra Mellansverige samt kapitel 5 tar upp och förklarar några centrala begrepp inom den sociala ekonomin.

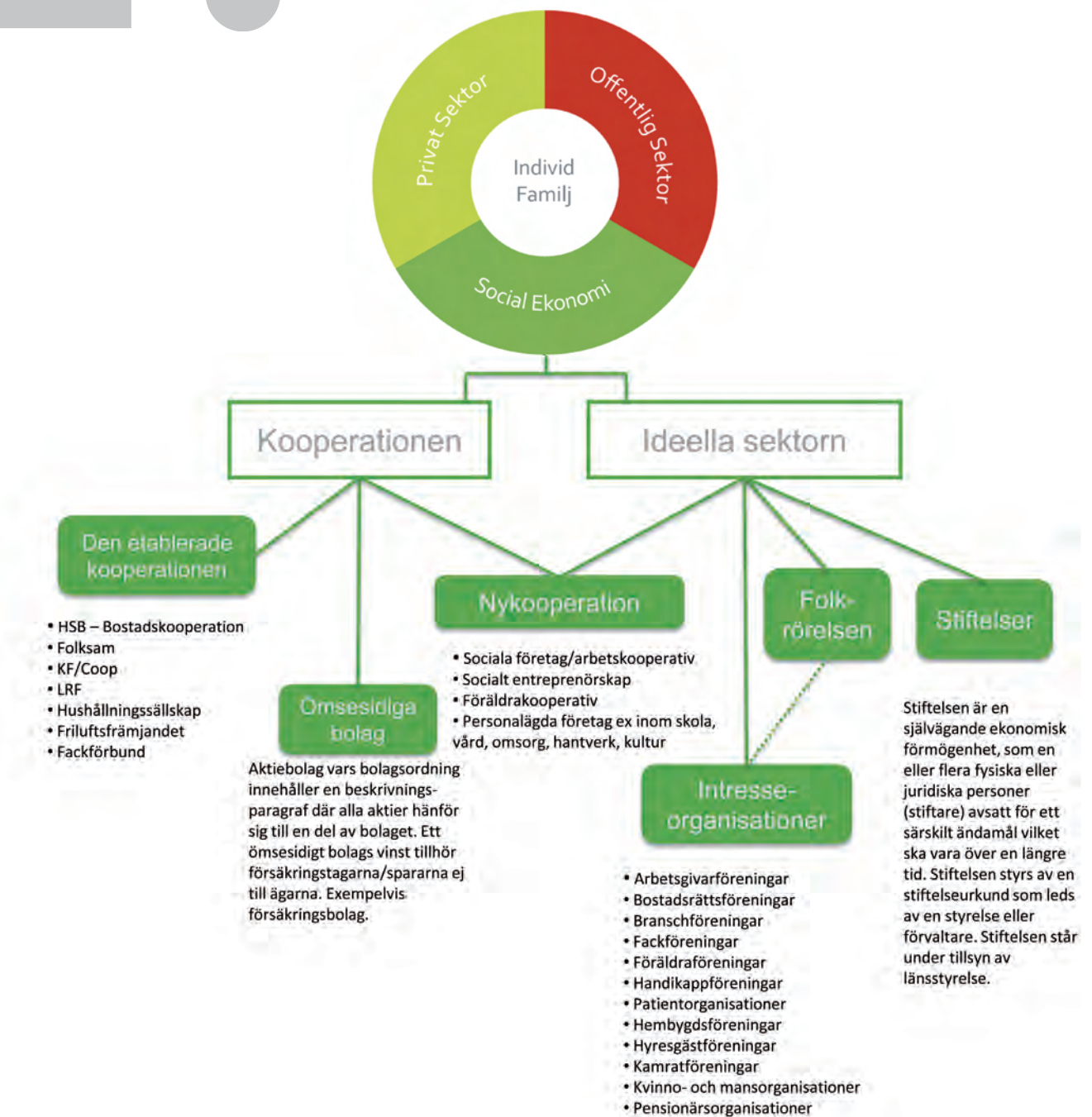
---

¹ Definitionen finns under kapitel 2.1 Definition av social ekonomi sid 8

² Se Wijkström & Einarsson (2006), Westlund (2007:2), SLUP (2008), Fyrbodals (2008), LOSEK (2000)

2

Bakgrund

2.1 Social ekonomi

Vanligtvis avgränsas och definieras den sociala ekonomin på två sätt. Antingen utgår man från vilken organisationsform (associationsform) som verksamheten bedrivs inom eller så tittar man på graden av sociala inslag i verksamheten³. I denna kartläggning utgår vi från organisationsform när vi definierar den sociala ekonomin. Viktigt att påpeka är att beroende på den metod som väljs kan resultatet kraftigt skilja sig åt⁴. Fördelen med att välja organisationsform som metod är att den baseras på validerad statistik som går att följa upp år efter år. Förhoppningen är att det statistiska underlaget ska förbättras och förfinas för att allt bättre kunna beskriva den sociala ekonomin.

När man utgår från organisationsform så utsluts bland annat de företag som har startats som kooperativ eller ekonomisk förening men som ett led i sin utveckling har valt att ombilda sig till aktiebolag (AB). Dessa verksamheter bör i vissa mätningar fortsatt ingå i den sociala ekonomin då de uppfyller den svenska definitionen (se nedan). Detta faktum belyser ett av problemen med en statistik kartläggning av den sociala ekonomin.

Den svenska definitionen av social ekonomi hämtas från Kulturdepartementet. *”Med social ekonomi avses organiserade verksamheter som primärt har samhällliga ändamål, bygger på demokratiska värderingar och är organisatoriskt fristående från den offentliga sektorn. Dessa sociala och ekonomiska verksamheter bedrivs huvudsakligen i föreningar, kooperativ, stiftelser och liknande sammanslutningar. Verksamheter inom den sociala ekonomin har allmännyttan eller medlemsnytta, inte vinstintresse, som främsta drivkraft.”*⁵

Inom EU finns även en halvofficiell definition att social ekonomi är verksamheter som bedrivs inom ramen för kooperativ, föreningar, ömsidiga företag och stiftelser.⁶

2.2 Social ekonomi i Europa och internationellt

Från 1960-talet uppträder ett nyvaknat intresse i Frankrike för de kooperativa idéerna och 1981 införs uttrycket i fransk lagstiftning. Social ekonomi användes då som en samlande term för företag och organisationer med ekonomisk verksamhet och samhällig funktion. Det ökande franska intresset för social ekonomi spred sig i Europa och utmynnade 1989 i att begreppet blev en officiell term inom den Europeiska gemenskapen. Detta år skapades även en speciell enhet för den sociala ekonomin inom EU-kommissionens generaldirektorat XXIII.

EU:s beslut medförde att uttrycket började användas i ett flertal sammanhang gentemot medlemsländerna, vilka därigenom också uppmanades utarbeta egna nationsspecifika definitioner på den sociala ekonomin och de uttryck den tar sig. EU har även betraktat den sociala ekonomin ur ett sysselsättningsskapande perspektiv och vid sysselsättningstoppmötet i Luxemburg 1997 antog stats- och regeringscheferna riktlinjer för medlemsstaternas sysselsättningspolitik. Där framgår att de möjligheter som den sociala ekonomin erbjuder att skapa sysselsättning ska utnyttjas.⁷

Idag är begreppet väletablerat och finns representerat inom Europeiska Unionen och i de flesta medlemsländer. Social ekonomi är också organiserat på europeisk nivå bl.a. genom organisationen ”Social Economy Europe” som tillsammans med bl.a. Cooperatives Europe utgör officiella representanter för policyområdet. Inom EU finns flertal politikområden som direkt berör social ekonomi. Några av de idag mest prioriterade områdena är sysselsättning och motverka utanförskap, lokalt entreprenörskap, integrering, nationalräkenskaper, civilsamhälle, Social service av allmänt intresse, företagens sociala ansvar, kapitalförsörjning m.fl.

2.3 Social ekonomi i Sverige

I Sverige finns ingen formell representant för den Sociala ekonomin, likt organisationen "Social Economy Europe" på europeisk nivå. Social ekonomi utgörs i stället av de organisationer, föreningar och stiftelser som tillkännager att man tillhör denna sektor. Därför utgörs social ekonomi i Sverige av en bredd som ger stor legitimitet men samtidigt är svår att samla och organisera gemensamt. I Sverige medverkar t.ex. följande rörelser:

- Coompanion Kooperativ Utveckling
- Idrottsförbunden
- Studieförbunden
- Hela Sverige ska leva
- Svenska kyrkan, trossamfunden och Hela Människan
- Invandrarföreningar
- Fackförbund
- Arbetsgivarorganisationer
- Organisationer som företräder Civilsamhället
- Organisationer från de traditionella folkrörelserna
- Nykterhetsorganisationer
- Brukarstyrda organisationer
- Sociala Företag
- Organisationer som representerar personer med funktionsnedsättningar
- m.fl.

Denna uppräkningslista ska inte ses som komplett, utan syftar snarare till att visa på den bredd som den sociala ekonomin i Sverige utgörs av. Detta är unikt i Europa, då det i ett europeiskt perspektiv oftare utgörs av ett snävare klientel av aktörer som, per definition, brukar räknas till social ekonomi.

Under det svenska EU-ordförandeskapet år 2001, anordnades en internationell konferens i Gävle kring social ekonomi. Inför detta utarbetades den svenska definitionen av be-

greppet samt ett stort antal kringliggande arrangemang genomfördes i samband med regeringens initiativ kring social ekonomi. Det etablerades ingen direkt uppföljande aktör/organisation för den sociala ekonomin i Sverige trots försök med samordningsgrupp efter Gävle-konferensen.

Idag finns det dock fog för att påstå att social ekonomi är erkänt och etablerat i Sverige. På senare år har bl.a. flertalet av de europeiska strukturfonderna i Sverige bidragit till att förankra dess ställning. Men även det nationella arbetet med Tillväxtprogram och regionala utvecklingsstrategier har bidragit till att sprida betydelsen av social ekonomi nationellt, regionalt och lokalt.

Runt om i Sverige etableras idag regionala plattformar som samlar den sociala ekonomins organisationer. PLUS som ansvarar för denna kartläggning är en sådan plattform. I skrivandets stund genomförs också försök till att samla de lokala plattformarna i ett nationellt nätverk för gemensamt lärande.

---

³ Westlund (2007:1)

⁴ Ibid. (2007:2)

⁵ Kulturdepartementet (1999)

⁶ Westlund (2007:2)

⁷ Lithander (2005)

3 Social ekonomi – utbredning & omfattning

Detta kapitel använder ett statistiskt material för att presentera en bild av den sociala ekonomin i länet. Inledningsvis presenteras statistiken och de variabler som används och vilka förutsättningar detta ger. Vidare följer en presentation av hur den sociala ekonomin bidrar till den lokala, regionala och nationella tillväxten. Kapitlet avslutas med beskrivande tabeller och figurer som visar omfattning, utbredning och struktur av den sociala ekonomin i länet. Detta görs genom variablerna *antal företag* och *antal arbetsställen*, *antal personer som har fått en eller flera kontrolluppgifter*, *löneutbetalningar* och *skattepliktiga ersättningar* samt *bransch*.

Källan till detta kapitel är statistik från Statistiska Centralbyrån (SCB) för åren 2000-2009.

3.1 Den sociala ekonomins del i tillväxten

Den sociala ekonomin i Västmanlands län 2009:

- Omfattar 1 513 registrerade näringsdrivande företag,
- vilka har mer än 1 267 arbetsställen,
- 14 385 personer har haft någon form av anställning eller fått någon form av skattepliktig ersättning från en verksamhet som är baserad i regionen, och
- sektorn betalade ut 772 miljoner kronor i (brutto-) lön och skattepliktiga förmåner vilket motsvarar mer än 2 573 heltidsanställningar⁸.

Tillväxt har nu länge varit ett centralt begrepp globalt likväl som lokalt. Tillväxt ses som en nyckel för en regions välstånd. I och med *Lissabonstrategin* (2000) som sedan kompletterades med *Göteborgsagendan* (2001), och *Europa 2020*-strategin (2010) så står en hållbar tillväxt högst upp på EU:s dagordning. Under dessa möten enades EU-länderna om en gemensam målsättning ”*EU ska bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi, med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning.*”

Europa 2020 poängterar en grönare och mer innovativ marknad som främjar den sociala välfärden. EU-kommissionen anger tre centrala drivkrafter för tillväxt; smart tillväxt, hållbar tillväxt och tillväxt för alla. Tillväxt för alla innebär att ekonomin bör stimuleras med en hög sysselsättning, med social och territoriell sammanhållning (öka deltagandet på arbetsmarknaden, höja kompetensen och stärka fattigdomsbekämpningen). *Europa 2020* har brutits ner till samtliga medlemsländer som i sin tur ska omsätta detta lokalt och regionalt genom olika program och strategier. Tillväxt med betoning på hållbar tillväxt och tillväxt för alla är således något som är en förutsättning för ett att skapa ett välmående samhälle.

"... när den sociala ekonomin fungerar som allra bäst skapar den tillsammans med "vanliga" företag och offentlig sektor det sociala kapital som frångår företagande och entreprenörskap." Regeringskansliet

- Medlemsägd
- Demokrati som form
- Demokrati som syfte
- Idéburen
- Relativt självständig mot stat/kommun
- Icke vinstsyftande
- Allmännyttig
- Kanal för medborgares samhällsengagemang

Den sociala ekonomin har en stor betydelse för tillväxten, sysselsättningskapandet och välfärden. Den sociala ekonomin har växt fram underifrån utifrån människors behov. Genom sitt kännetecken att människor samlas kring gemensamma utmaningar har den sociala ekonomin en stor betydelse när det gäller att bryta barriärer mellan olika sociala, kulturella och etniska grupper i samhället. Den sociala ekonomin är också en viktig brygga för enskilda som kan tänka sig att starta egen verksamhet tillsammans med andra. Det handlar om ett stort antal människors frivilliga och gemensamma ansvarstagande.

På regeringens hemsida om tillväxt⁹ beskrivs att tillväxt och välfärd är beroende av varandra. Välfärd kan sägas vara ett annat ord för människors levnadsförhållanden. Människors välfärd kan man beskriva genom att titta på hur deras ekonomi ser ut, hur deras hälsa ser ut, vad de har för utbildning, hur de bor, vad de har för arbete, hur miljön runtomkring dem ser ut osv. Människors välfärd beror alltså på en mängd olika faktorer.

Eftersom det är svårt att mäta välfärd brukar man istället ofta tala om människors samlade ekonomiska resurser eller materiella standard. Om man vill öka den materiella levnadsstandarden för människor behövs det ekonomisk tillväxt.¹⁰

Tillväxt får emellertid inte komma till stånd till vilket pris som helst. Exempelvis bör inte en ökad produktion leda till sämre arbetsförhållanden och ett större utanförskap. Tillväxt och välfärd kan bara upprätthållas om vi lång-

siktigt investerar i de gemensamma resurser som är själva grunden för vår samhällsekonomi, dvs. människors hälsa, utbildning, infrastruktur, jämställdhet, naturresurser och biologisk mångfald.¹¹

Den sociala ekonomin har många gånger en unik förutsättning då man har en annan roll jämfört med den offentliga och privata sektorn. En tydlig målsättning för den sociala ekonomin är ett mer långsiktigt hållbart samhälle vilket konkret ger t.ex. bättre jämställdhet, större inslag av personer från de grupper i samhället som ligger i riskzonen för arbetslöshet/sjuk-skrivning och att man utöver eller i stället för ekonomisk vinstmaximering¹² strävar efter en vinstmaximering som bygger på andra mål och effekter. Detta kan vara att skapa fler arbetstillfällen eller att skapa en fungerande vardag även utanför storstäderna.

De arbetstillfällen som skapas inom den sociala ekonomin kan därför sägas ha en större nytta än enbart arbetstillfället i sig. Till exempel kan det vara en person som inte genom andra vägar kan få ett arbete och således annars skulle få någon typ av ersättning från samhället, det är ofta en inkörsport till entreprenörskap vilket kan leda till ytterligare arbetstillfällen samt många gånger bidrar den sociala ekonomin till att lösa problem som övriga samhället inte har lyckats att lösa. Olika metoder kan visualisera detta och Social Return On Investment¹³ är på utvecklande i Sverige (2011) för att tydliggöra det sociala mervärdet verksamheter i den sociala ekonomin tillför förutom det rent kvantitativa.

Möjligheter med social ekonomi

Individ	Marknad	Kommun/region/stat
<ul style="list-style-type: none"> • Delaktighet • Kunskap • Utveckling • Makt • Särart • Mening • Ansvarskänsla & civillkurage 	<ul style="list-style-type: none"> • Entreprenörer • Samarbetare • Innovationer • Good will (CSR) 	<ul style="list-style-type: none"> • Idéer • Kritisk offentlighet • Fler röster • Varierad service • Organisera olikhet • Sänker kostnader • Social kapital • Folkhälsa • Ansvarskänsla & civillkurage

Ser vi till den nationella studie som utkom 2006 skriven av Wijkström & Einarsson¹⁴ visar de att den svenska ideella sektor¹⁵ ökar under perioden 1996-2002. Dessutom växer den även jämfört med övriga sektorer i samhället. Totalt har sektorns organisationer år 2002 ca 145 000 anställda och omsätter omkring 140 miljarder kr. Samma positiva utveckling visar en studie av Westlund (2007:2) där författaren fokuserar på nykooperationens utveckling och omfattning.

Denna bild styrks även av den statistik som har tagits fram av SCB för denna studie. År 2000 betalades det ut lite över 3,8 miljarder kronor i lön och skattemässiga förmåner från verksamheter inom den sociala ekonomin i Östra Mellansverige. Detta hade växt till drygt 4,2 miljarder år 2009.

⁸ Om de 772 miljoner kr som årligen betalas ut i bruttolön och skattepliktiga förmåner görs om till heltidsanställningar med en bruttolön på 25 000 kr/månad motsvarar dessa 2 573 heltidsanställningar (årsbruttolön/(månadslönx12)).

⁹ www.regeringen.se (2009-05-16)

¹⁰ Ibid. (2009-05-16)

¹¹ Ibid. (2009-05-16)

¹² Företag inom den sociala ekonomin måste som vilket annat företag som helst gå med vinst. Men istället för att maximera vinsten i monetära termer så återinvesteras ofta större delen av vinsten i verksamheten.

¹³ www.sroi.se

¹⁴ Wijkström & Einarsson (2006)

¹⁵ Den ideella sektorn är ett av tre begrepp som beskriver ungefär samma del av samhället som begreppet den sociala ekonomin. Det tredje begreppet är den tredje sektorn.

3.2 Bakgrund statistik

De juridiska former som i denna kartläggning inryms i sektorn social ekonomi är: *bostadsrättsföreningar, ekonomiska föreningar, hypoteksföreningar, ideella föreningar, samfällighetsföreningar, vägföreningar, vägsamfälligheter, sparbanker samt ömsesidiga försäkringsbolag*. Detta bygger på regeringens och EU:s definition (se ovan) och vad som är möjligt att undersöka utifrån det statistiska underlag som finns hos Statistiska Centralbyrån (SCB).

De rubriker som används i studien för att beskriva utbredningen är *antal företag, antal arbetsställen, antal anställda, verksamhetsinriktning* samt *lön*.

- Under rubriken, antal företag, så inkluderas samtliga företag (baserat på organisationsnummer) som är baserade i regionen.
- Antal arbetsställen är antal unika arbetsställen, där ett företag kan ha ett eller flera arbetsställen i länet. Varje arbetsställe har ett unikt id-nummer som kallas för CFAR-nummer.
- Antal anställda baseras på antal personer som har fått en eller flera kontrolluppgifter från en verksamhet. En person kan således vara eller ha varit anställd eller fått en kontrolluppgift hos mer än en verksamhet vilket i statistiken räknas som en person.
- Under rubriken verksamhetsinriktning så är indelningen på SNI bokstavs nivå. Här presenteras verksamhetsinriktningen genom antal arbetsställen per bransch och genom antal personer (som har fått en eller flera kontrolluppgifter) per bransch.

- Lön är den kontanta bruttolön som är utbetald av de valda verksamheterna. Detta slås samman med summan skattepliktiga förmåner för att kunna uppskatta antalet personer som har haft någon form av anställning.

Siffrorna gällande de enskilda kommunerna i rapportens tabeller och diagram är hämtade från SCB:s officiella statistik. Dessa är sedan summerade till en totalsumma för respektive län. Detta gör att rapportens totalsumma/län kan skilja sig mot SCB:s uppgifter på länsnivå.

Antalet arbetsställen är i praktiken minst lika många som antalet företag. När data samlas in av SCB så kan de ibland inte lokalisera ett specifikt arbetsställe till en plats i en kommun med en viss verksamhet. Dessa får då okänt arbetsställesnummer och om det är många arbetsställen som får okänt arbetsställesnummer så kan summan av antalet arbetsställen bli lägre än antal företag i ett område vilket då inte är helt överensstämmande med verkligheten.

Som tidigare beskrivet inrymmer den sociala ekonomin en mängd olika verksamheter varav de ovan nämnda organisationsformernas omfattning och utbredning presenteras i denna studie. Även för dessa valda organisationsformer är det svårt att få en maximal precision på grund av t.ex. SCB:s sekretess vid för litet antal enheter (företag eller arbetsställe) i ett definierat område (län eller kommun). SCB:s definition av företag, vilket även inkluderar arbetsställen, är att de driver någon form av näringsverksamhet vilket då utgör grunden för denna studie.

Ideella föreningar är inte enligt lag förbundna att registrera sig. Registreringen krävs först när en förening vill bedriva näringsverksamhet¹⁶. Detta gör att många föreningar inte syns i statistiken. Att de har registrerats som en ideell förening betyder att de primärt inte har

ekonomiska syften med verksamheten trots att de är näringsdrivande. Den här kartläggningen innefattar bara de ideella föreningar som bedriver näringsverksamhet.

Gällande den juridiska formen stiftelser så bör man skilja på stiftelser som har samhällsnytta som ändamål och affärsdrivande stiftelser. I kartläggningen så ingår inte stiftelser i det statistiska underlaget som benämns den sociala ekonomin. En del av verksamhetsformen *stiftelser* ingår i den sociala ekonomin enligt den svenska och europeiska definitionen. Det är dock avgörande av hur stiftelsen driver sin verksamhet. I den kartläggning om den sociala ekonomins utbredning i Stockholms län som genomfördes 2007¹⁷ sattes ett antal kriterier upp för att definiera de verksamheter som ingår i den sociala ekonomin. Det grundläggande kriteriet är att *"de bedriver någon form av näringsverksamhet samt att deras verksamhet har medlems- och/eller samhällsnytta som primärt ändamål"*¹⁸. Med denna avgränsning så ingick 460 av totalt 5 500 stiftelser vilket är 8 % i den sociala ekonomin. Så detaljerad data är dock inte möjlig att få av SCB vilket gör att vi inte kan avgöra vilka stiftelser som ska ingå och vilka som inte ska ingå. Därför har vi valt att inte ta med stiftelser i denna upplaga av kartläggningen men räknar med att i framtiden kunna inkludera stiftelser i en ny kartläggning.

När det gäller omsättning finns det även här begränsningar i det statistiska materialet som gör att det inte är möjligt att ge en rättvisande bild. Därför kan vi tyvärr inte redovisa omsättningssiffror för den sociala ekonomin i kartläggningen. Huvudanledningen är att SCB inte har officiell statistik för ideella föreningar och därmed inte kan lämna ut denna.

¹⁶ För mer info se www.bolagsverket.se

¹⁷ Kossack & Wallenkint (2007)

¹⁸ Ibid. (2007)

3.3 Statistisk omfattning och utbredning

Detta avsnitt beskriver statistiskt den sociala ekonomins utbredning och omfattning. Diagram och tabeller kommer att visa antal arbetsställen, antal företag, antal anställda, löneutbetalningar samt verksamhetsinriktning för de verksamheter som ingår i den sociala ekonomin.

	Antal företag	Andel (%) av tot. ant. företag inom SE i Västmanlands län	Antal företag /1000 invånare
Arboga	54	3,60%	4,1
Fagersta	106	7,00%	8,7
Hallstahammar	71	4,70%	4,7
Kungsör	27	1,80%	3,3
Köping	107	7,10%	4,3
Norberg	46	3,00%	8
Sala	108	7,10%	5
Skinnskatteberg	31	2,00%	6,8
Surahammar	41	2,70%	4,1
Västerås	922	60,90%	6,8
Västmanlands län	1 513	100%	6,0

Tabell 1. Antal företag inom den sociala ekonomin 2009

3.3.1 Antal Företag

I detta avsnitt presenteras antal företag som har sin lokalisering i länet. På samma sätt som för antal arbetsställen som beskrivs nedan kan det arbeta personer på dessa företag som är bosatta i eller utanför länet.

I Västmanlands län finns 1 513 företag som verkar inom den sociala ekonomin vilket motsvarar ett snitt på 6,0 företag per 1 000 invånare. Västerås kommun är den kommun som har flest antal företag med sina 922 st. som utgör 61 % av regionens företag inom den sociala ekonomin medan Fagersta och Norberg har flest antal företag per 1 000 invånare med 9 respektive 8 st.

Utvecklingstrenden av antal företag i länet har varit stigande under perioden 2000-2008 för att minska något till 2009. Ökningen har framför allt skett mellan åren 2002-2004 samt 2006-2007 för att stagnera fram till 2009. Totalt har antalet stigit från omkring 1 480 företag 2000 till drygt 1 510 företag 2009, vilket motsvarar en 2 % ökning.

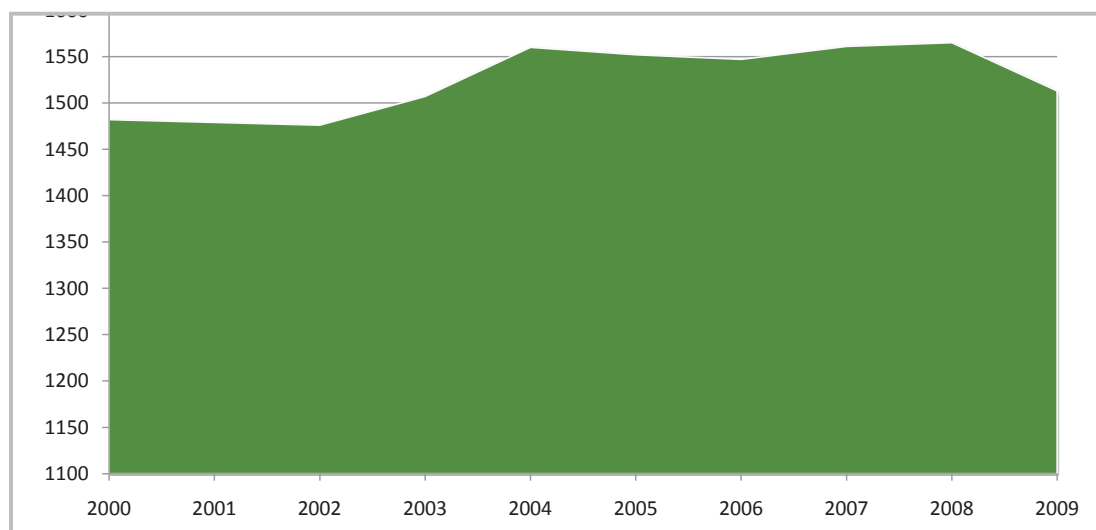

Diagram 1. Antal företag inom den sociala ekonomin i Västmanlands län 2000-2009

3.3.2 Antal arbetsställen

Tabell 2 visar antal unika arbetsställen som är lokaliserade i länet. På dessa arbetsställen kan det alltså både arbeta personer som är bosatta i och utanför regionen. Antal arbetsställen skiljer sig mot antal företag genom att ett företag kan ha ett eller flera arbetsställen. I Västmanland saknar SCB tillräcklig information om geografi för flertalet av företagen inom den sociala ekonomin. Därför blir denna statistik missvisande med färre arbetsställen än företag. Syftet med denna del är istället att visa på utbredningen av de arbetsställen vi har möjlighet att lokalisera.

I Västmanlands län finns det 1 267 registrerade arbetsställen. Flest antal finns i Västerås kommun med 861 st. vilket är närmare två tredjedelar av samtliga arbetsställen i länet. Ser vi till antal arbetsställen per 1 000 invånare så är det Västerås och Fagersta kommun som ligger i topp med cirka 6,5 arbetsställen per 1 000 invånare. Snittet för Västmanlands län är 5,0 arbetsställen per 1 000 invånare.

	Antal arbetsställen	Andel (%) av tot. ant. arbetsställen inom SE i Västmanlands län	Antal arbetsställen /1000 invånare
Arboga	34	2,70%	2,6
Fagersta	81	6,40%	6,6
Hallstahammar	50	3,90%	3,3
Kungsör	12	0,90%	1,5
Köping	86	6,80%	3,5
Norberg	27	2,10%	4,7
Sala	76	6,00%	3,5
Skinnskatteberg	14	1,10%	3,1
Surahammar	26	2,10%	2,6
Västerås	861	68,00%	6,3
Västmanlands län	1 267	100%	5,0

Tabell 2. Antal arbetsställen inom den sociala ekonomin 2009

Mellan år 2000 och 2006 visas en liten minskning i antal arbetsställen omkring 1 220 till ca 1 200. Nedgången skedde främst mellan 2000-2002 för att sedan öka igen mellan 2002-2006 men ändå hamna på en liten nettominskning för perioden. En markant ökning skedde mellan 2006-2007 för att avstanna mellan 2007-2009. Den totala ökningen är 47 arbetsställen från 1 220 år 2000 till 1 267 år 2009, motsvarande 4%. Detta ska jämföras med den ökning i antal företag som ovan diagram och tabell visar.

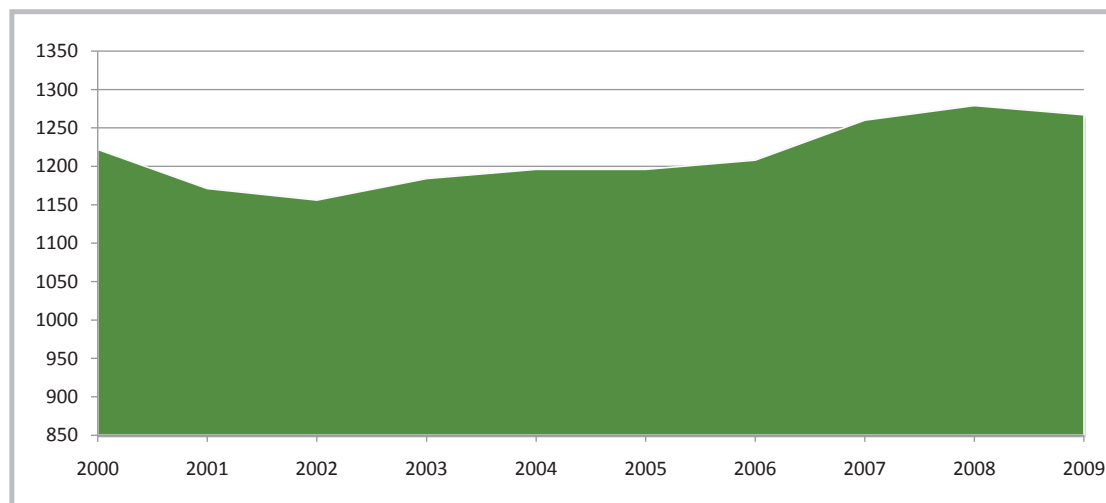

Diagram 2. Antal arbetsställen inom den sociala ekonomin i Västmanlands län 2000-2009

3.3.3 Antal anställda

I detta avsnitt presenteras antal personer som har fått en eller flera kontrolluppgifter från en verksamhet inom den sociala ekonomin. Detta betyder att en person kan ha haft någon form av anställning eller fått någon form av kontrolluppgift från en eller flera verksamheter. Det räknas ändå som en (1) person i statiken.

	Antal personer	Andel i länet	Antal personer /1000 invånare
Arboga	349	2,40%	26,2
Fagersta	917	6,40%	74,9
Hallstahammar	645	4,50%	42,6
Kungsör	98	0,70%	12,1
Köping	833	5,80%	33,5
Norberg	235	1,60%	41
Sala	992	6,90%	46,1
Skinnskatteberg	173	1,20%	37,9
Surahammar	243	1,70%	24,3
Västerås	9 900	68,80%	72,8
Västmanlands län	14 385	100%	57,2

Tabell 3. Antal personer som har fått en eller flera kontrolluppgifter från en verksamhet inom den sociala ekonomin som har sin verksamhet baserad i Västmanlands län 2009

Tabell 3 visar antal personer som har varit anställda eller fått någon form av ersättning från en verksamhet inom den sociala ekonomin som är baserad i Västmanlands län. Störst antal personer per 1 000 invånare har Västerås och Fagersta kommun med 73 respektive 75 personer per 1 000 invånare medan Västerås har flest antal personer med sina 9 900 personer vilket motsvarar 69 % av totalt antal personer i regionen. Antal personer per 1 000 invånare varierar från Kungsörs 12 personer till Fagersta som har flest med sina 75 personer per 1 000 invånare. Snittet för hela länet är 57 personer per 1 000 invånare. Totalt så har 14 385 personer fått en eller flera kontrolluppgifter från en verksamhet inom den sociala ekonomin i Västmanlands län under 2009.

Under 2003 till 2007 har antalet personer som har fått en eller flera kontrolluppgifter från en verksamhet inom den sociala ekonomin varit relativt oförändrad runt 15 000 personer. Mellan 2007 och 2009 skedde en tydlig minskning. Även detta kan sättas i relation med antal företag som under samma period visar upp en betydligt mindre minskning. Antalet personer som har fått en eller flera kontrolluppgifter från en verksamhet inom den sociala ekonomin verksam i Västmanlands län har minskat från 15 030 (2003) till 14 385 (2009), motsvarande 4 %.

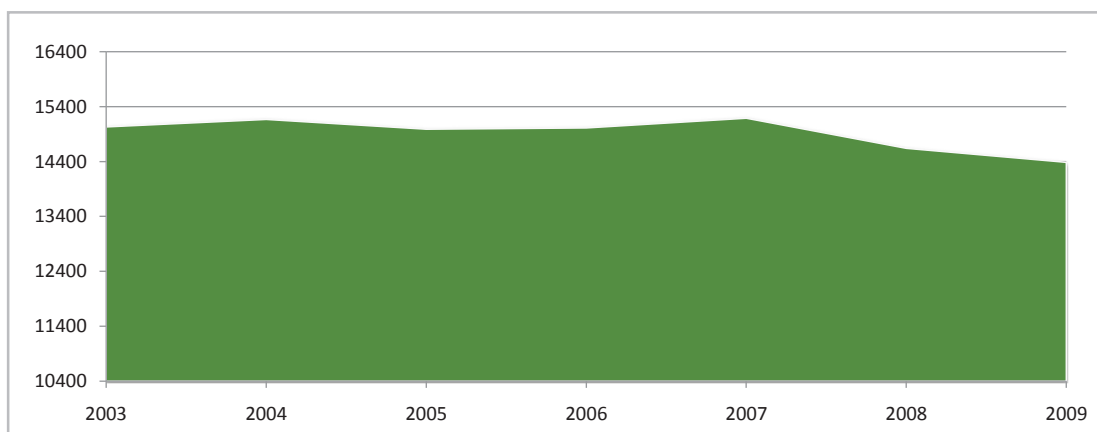

Diagram 3. Antal personer som har fått en eller flera kontrolluppgifter från en verksamhet inom den sociala ekonomin som har sin verksamhet baserad i Västmanlands län 2003-2009

3.3.4 Verksamhetsinriktning

I denna del presenteras verksamhetsinriktning inom den sociala ekonomin i Västmanlands län. Verksamhetsinriktning bygger på SCB:s SNI-indelning. Mindre avvikelser i statistiken förekommer där det i vissa branscher och län är för få individer vilket gör att SCB av sekretesskäl inte kan presentera dessa i statistiken.

Två branscher dominerar kraftigt verksamhetsmässigt om man ser till antal arbetsställen inom den sociala ekonomin i Västmanlands län. Det största antalet arbetsställen, drygt hälften, återfinns inom branschen *Fastighets- och uthyrningsverksamhet, företagstjänster* som bland annat innehåller olika typer av konsultverksamhet och samverkansorgan för småföretag, boknings- och bokföringsbyråer, inköpsföreningar, etc. Inom *Andra samhälleliga och personliga tjänster* är det näst flest arbetsställen som är verksamma inom den sociala ekonomin. I denna bransch återfinns olika typer av föreningar inriktade på bl.a. kultur- och friskvårdsverksamhet. Den tredje största branschen, men betydligt mindre, ur detta perspektiv är *Utbildning* där man t.ex. hittar barnomsorgskooperativ och kooperativa friskolor.

De tre största verksamhetsområdena är samma som i ovan figur. Fördelningen är dock lite jämnare och det är nu *Andra samhälleliga och personliga tjänster* som är störst, dvs. av samtliga branscher har flest personer som fått en eller flera kontrolluppgifter i Västmanlands län fått det från en verksamhet inom denna bransch. Näst flest kontrolluppgifter kommer från *Fastighets- och uthyrningsverksamhet, företagstjänster* och tredje flest från *Utbildning*. *Utbildning* har en större andel jämfört med ovan diagram som visar inriktning utifrån arbetsställe medan *Fastighet och uthyrningsverksamhet, företagstjänster* har en mindre andel medan *Andra samhälleliga och personliga tjänster* har ungefär samma andel.

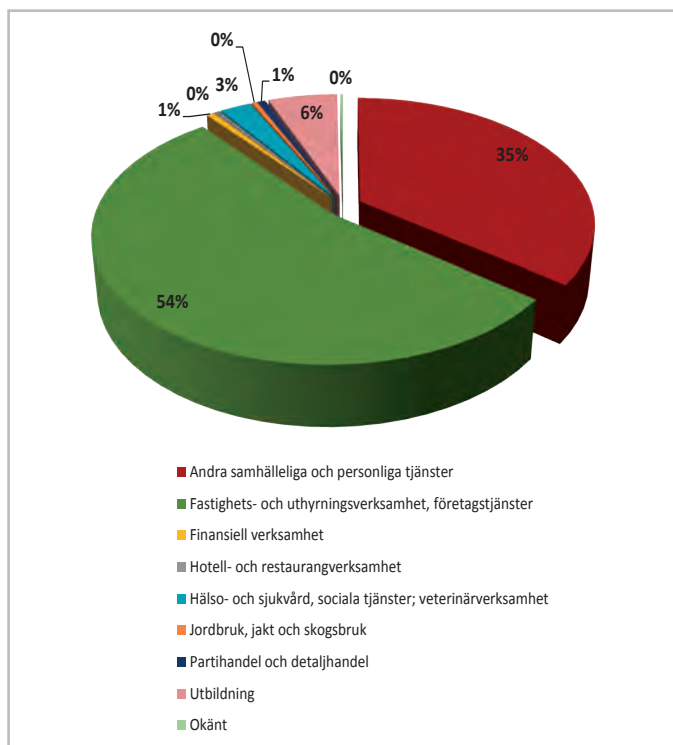

Diagram 4. Antal arbetsställen per bransch (SNI) inom den sociala ekonomin i Västmanlands län 2009.

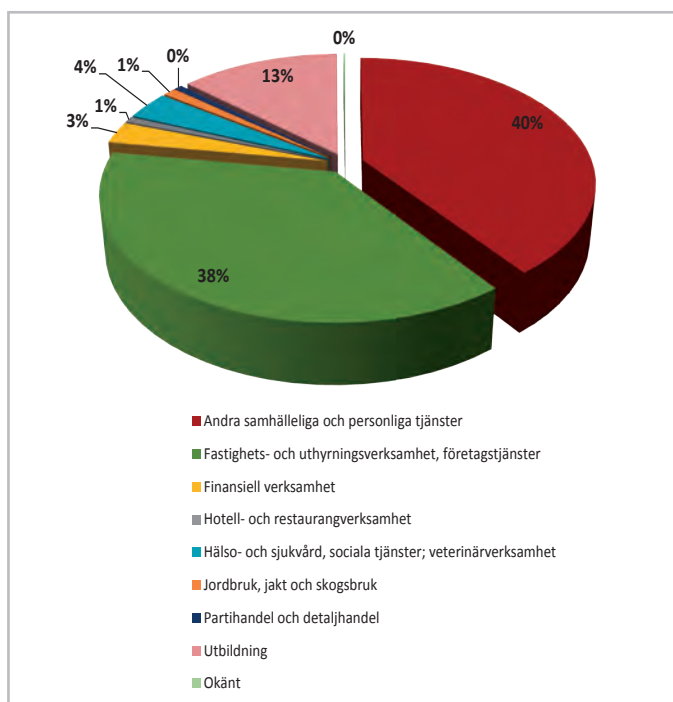

Diagram 5. Antal personer som fått en eller flera kontrolluppgifter/bransch i Västmanlands län 2009

3.3.5 Lön

Statistiken som presenteras nedan är den kontanta bruttolön plus summan av de skattepliktiga förmånerna som årligen betalas ut av aktörer inom den sociala ekonomin.

	Kontant bruttolön och skattepliktiga förmåner	Kontant bruttolön och skattepliktiga förmåner /företag
Arboga	21 529 832 kr	398 701 kr
Fagersta	27 711 696 kr	261 431 kr
Hallstahammar	47 182 898 kr	664 548 kr
Kungsör	4 449 876 kr	164 810 kr
Köping	41 398 151 kr	386 899 kr
Norberg	4 278 811 kr	93 018 kr
Sala	69 942 405 kr	647 615 kr
Skinnskatteberg	9 225 248 kr	297 589 kr
Surahammar	4 858 574 kr	118 502 kr
Västerås	541 459 842 kr	587 267 kr
Västmanlands län	772 037 333 kr	510 269 kr

Tabell 4. Bruttolön och skattepliktig ersättning från verksamheter inom den sociala ekonomin som är baserade i Västmanlands län 2009

Verksamheter inom den sociala ekonomin i Västmanlands län betalar årligen ut drygt 772 miljoner kronor i lön och skattepliktiga förmåner. Den klart största delen står Västerås kommun för med mer än 540 miljoner kronor vilket är 70 % av den totala summan för länet. Hallstahammar och

Sala har den högsta utbetalningen per företag av samtliga kommuner i länet med närmare 650 000 kr per företag för 2009. För hela Västmanlands län var utbetalningen per företag 510 269 kr.

	Antal heltidsanställda (bruttolön 25 000 kr/mån)	Antal heltidsanställda (bruttolön 25 000 kr/mån)/företag
Arboga	72	1,3
Fagersta	92	0,9
Hallstahammar	157	2,2
Kungsör	15	0,5
Köping	138	1,3
Norberg	14	0,3
Sala	233	2,2
Skinnskatteberg	31	1
Surahammar	16	0,4
Västerås	1 805	2
Västmanlands län	2 573	1,7

Tabell 5. Kontant bruttolön och skattepliktiga förmåner från verksamheter inom den sociala ekonomin som är baserade i Västmanlands län omräknat till antal heltidstjänster (25 000 kr/mån) 2009

Omräknat till antal heltidsanställda med 25 000 kr/mån så ger detta 2 573 personer i Västmanlands län. Delar vi detta per företag så ger det 1,7 personer per företag i hela länet. Flest har Västerås kommun i absoluta tal med 1 805 heltidsanställda och per företag har Halstahammar och Sala flest med 2,2 per företag.

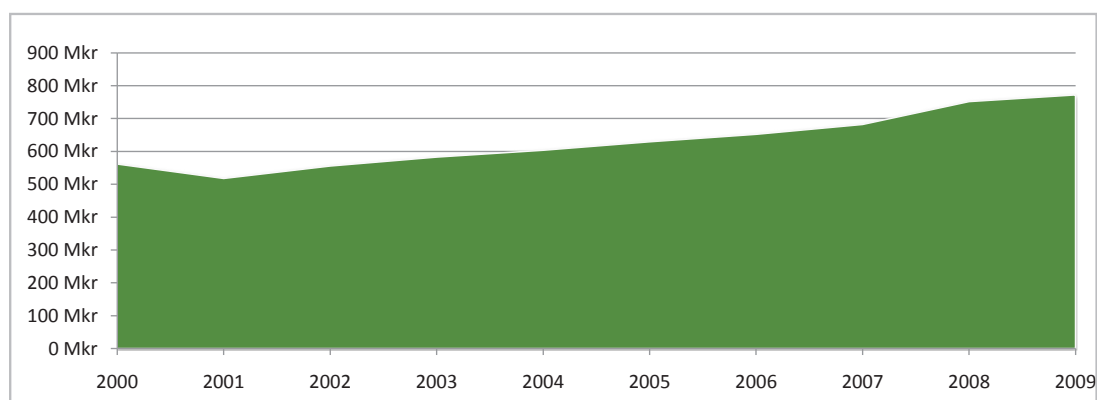

Diagram 6. Total lön och förmån för Västmanlands län 2000-2009

4. Begrepp & förklaringar

5.1 Sociala företag

Sociala företag utgör en mycket liten del av företagandet inom den sociala ekonomin, men spelar en viktig roll i arbetet med att motverka utanförskap på arbetsmarknaden. Sociala företag binder samman entreprenörskap med individens rätt till arbete och möjlighet till egenmakt, samt samhällets behov av produkter och tjänster.

Med "arbetsintegrerande" sociala företag menas företag som driver näringsverksamhet (producerar och säljer varor och/eller tjänster):

- med övergripande ändamål att integrera människor som har stora svårigheter att få och/eller behålla ett arbete, i arbetsliv och samhälle
- som skapar delaktighet för medarbetarna genom ägande, avtal eller på annat väl dokumenterat sätt
- som i huvudsak återinvesterar sina vinster i den egna eller liknande verksamheter
- företag som är organisatoriskt fristående från offentlig verksamhet

Sociala företag kan bedrivas inom vilken verksamhet som helst inom den sociala ekonomin.

Ett socialt företag:

- har som ändamål att integrera människor som står långt från arbetsmarknaden i samhälle och arbetsliv,
- skapar delaktighet för medarbetarna genom ägande, avtal eller på annat dokumenterat sätt,
- återinvesterar sina vinster i den egna eller i

liknande verksamheter

- är fristående från offentlig verksamhet
- binder samman entreprenörskap med individens behov av arbete och samhällets behov av tjänster
- driver affärsverksamhet där medarbetarna och deras förutsättningar står i centrum
- erbjuder produkter och/eller tjänster på marknaden
- erbjuder stat och kommuner tjänster inom området rehabilitering och arbetsintegrering med kvalitet som främsta konkurrensverktyg.

Exempel på företagsverksamheter som bedrivs i sociala företag är bland annat; transport, städning, friskvård, trädgårdsarbete, personalutveckling, servering, utbildning, hantverk i alla former, fastighetsskötsel, skogsarbete, hunddagis, fordonsverkstad, mattransporter, äventyrspedagogik, bageri, kontorsservice, konferensverksamhet, handelsträdgård, jordbruk, vaktmästartjänster, camping & fiskecentrum, data/kommunikation, tidningsförsäljning, bed & breakfast, återvinning, klottersanering, biltvätt och fler verksamheter utvecklas hela tiden. Sociala företag säljer även rehabilitering, arbetsträning och sysselsättningsverksamhet till offentlig sektor.

De sociala företagen drivs i kooperativ form, som ideell eller ekonomisk förening, stiftelse eller kooperativt aktiebolag. Oftast är det endast de som arbetar i företaget som är medlemmar.

5.2 Sociala arbetskooperativ

De flesta sociala företag är organiserade som sociala arbetskooperativ. Det innebär att de följer de kooperativa principerna där demokrati och deltagande är viktigt. De som arbetar i kooperativet är medlemmar och äger tillsammans sitt företag. Sociala arbetskooperativ är ett begrepp som ibland används istället för sociala företag.

5.3 Brukarkooperativ

Brukarkooperativ eller brukarstyrda kooperativ är kooperativa verksamheter som är skapade för och av brukarna. Även detta begrepp används ibland som ett annat namn för sociala företag.

5.4 Kooperativt företagande

Kooperativt företagande följer de kooperativa principerna i företagsverksamheten, där demokrati och deltagande är viktigt. Vinst ses som medel istället för mål och återinvesteras i verksamheten.

Kooperativt företagande kan bedriva näringsverksamhet i formerna ideell eller ekonomisk förening, stiftelse eller kooperativt aktiebolag. Grundregeln är att styrelsen består av minst tre medlemmar, öppet medlemskap med anställd personal (som både kan vara medlem eller icke-medlem) som arbetar i verksamheten. De kooperativa företagande har vuxit kraftigt de senaste åren, då främst inom tjänstesektorn

5.5 Samhällsentreprenörskap

Samhällsentreprenörskap innehåller fler dimensioner än de som förknippas med entreprenörskap. Det innefattar att ta tillvara på det sociala kapitalet och främja initiativ som bygger upp hållbara strukturer som gynnar samhällsnyttan. Samhällsentreprenörskap fungerar på flera olika lager i samhällets befintliga strukturer och

bygger långsiktigt upp ett samhälle där goda initiativ tas tillvara och främjas.

Samhällsentreprenörer kombinerar lusten att skapa nya produkter och tjänster med engagemanget för en bättre värld. Deras initiativ och kraft är ovärderliga för att utveckla Sverige. Samhällsentreprenörskap finns i ideella organisationer, men också inom offentlig sektor och företag. En samhällsentreprenör ser möjligheterna och hittar nya vägar för att lösa dagens och framtidens utmaningar – lokalt, nationellt och globalt.

Samhällsentreprenörskap kan sägas balansera och synliggöra både det individuella/personliga och det kollektiva/strukturella. Omsorg är en viktig drivkraft i samhällsentreprenörers småföretagande

”Many of the problems of the world remain unresolved because we continue to interpret capitalism too narrowly. In this narrow interpretation we create a one-dimensional human being to play the role of entrepreneur.”
(Muhammad Yunus, Grameen Bank)

5.6 Social franchising

Social franchising handlar om att utveckla franchisingssystem för att uppnå sociala mål. En väsentlig del i det sociala franchisekonceptet är överförandet av kunskaper, ledningssystem och rutiner som bidrar till att delaktighet och andra sociala mål nås. Franchisegivaren bidrar till att bedöma och utveckla marknadsföring och organisation för framgångsrika affärer. Denne bidrar även med stöd för utbildning och rekrytering av medarbetarna i det sociala företaget.

Konceptet social franchising har utvecklats i flertalet europeiska länder. Exempel på social franchising är *Le Mat*, en hotellkedja som har sitt ursprung i Italien. *Villa Vägen ut!* som är ett

halv vägshus för personer som har varit eller är aktuella för kriminalvård och/eller socialtjänst samt *CAP Market* som är en stormarknadskedja i Tyskland. Några av dessa företag är stora på marknaden. *CAP market* har mer än 40 affärer och *Le Mat* är verksamma i mer än ett europeiskt land.

Franchising är i sig inget okänt. Metoder och kunskap finns och tillämpas på många områden. Begreppet social franchising är tillämpning av en känd metod på nytt område. Det är just så som många innovationer ser ut idag.

5.7 De sju kooperativa principerna

Internationella Kooperativa Alliansens förklaring av den kooperativa identiteten:

”Kooperativa föreningar bygger på värderingarna självhjälp, personligt ansvar, demokrati, jämlikhet, rättvisa och solidaritet. Liksom grundarna tror medlemmar i kooperativa föreningar på etiska värden som hederlighet, öppenhet, socialt ansvar och omsorg om andra.”

1. Frivilligt och öppet medlemskap

Kooperativa föreningar är frivilliga organisationer, öppna för alla som kan använda deras tjänster och ta på sig medlemskapets ansvar - utan diskriminering avseende kön, social ställning, kulturell bakgrund, eller religiös övertygelse.

2. Demokratisk medlemskontroll

Kooperativa föreningar är demokratiska organisationer som styrs av medlemmarna, vilka aktivt deltar i fastställande av mål och riktlinjer och i beslutsfattande. Förtroendevalda män och kvinnor är ansvariga inför medlemmarna. Medlemmar i primärkooperativ har lika rösträtt (en medlem, en röst). Kooperativa föreningar på andra nivåer organiseras också på ett demokratiskt sätt.

3. Medlemmarnas ekonomiska deltagande

Medlemmarna bidrar på ett rättvist sätt till den kooperativa föreningens kapital och ut-

övar det i demokratisk ordning. Åtminstone en del av detta kapital är vanligtvis den kooperativa föreningens egendom. Röntan på det insatskapital som utgör villkor för medlemskapet är begränsad, om ränta överhuvudtaget utgår. Medlemmarna kan avsätta överskottet till följande ändamål:

- Utveckla den kooperativa föreningen - om möjligt genom att reservera medel, vilka åtminstone till en del, skall vara bundna.
- Ge medlemmarna förmåner i förhållande till deras nyttjande av den kooperativa föreningen.
- Stödja andra aktiviteter som godkänts av medlemmarna

4. Självständighet och oberoende

Kooperativa föreningar är fristående organisationer för Självhjälp, som styrs av medlemmarna. Om de ingår avtal med andra organisationer, inklusive regeringar, eller skaffar externt kapital sker detta på villkor som säkerställer demokratisk medlemskontroll, och som vidmakthåller den kooperativa självständigheten.

5. Utbildning, praktik och information

Kooperativa föreningar erbjuder utbildning och praktik till sina medlemmar, förtroendevalda, chefer och anställda så att de effektivt kan bidra till utvecklingen, av sina kooperativa föreningar. De informerar allmänheten - särskilt unga och opinionsbildare, om den kooperativa föreningens särart och fördelar.

6. Samarbete mellan kooperativa föreningar

Kooperativa föreningar tjänar sina medlemmar mest effektivt och stärker den kooperativa rörelsen genom att samarbeta på lokal, nationell samt regional och internationell nivå.

7. Samhällshänsyn

Kooperativa föreningar arbetar för en hållbar utveckling av sina Lokalsamhällen, enligt riktlinjer som godtagits av medlemmarna.

Litteraturförteckning

- Coompanion–Kooperativ Utveckling Fyrbodol (2009). *Hur ideellt engagemang ger fler jobb & företag i fyrbodol*. Fyrbodol.
- Kossack, Paula & Wallenklint, Joakim (2007). *Social ekonomin i Stockholmslän – Kartläggning av företagen inom den sociala ekonomin*. Länsstyrelsen i Stockholms Län, Stockholm.
- LOSEK (2000). *Social Ekonomin – en bortglömd del av ekonomin?* LOSEK, Örebro.
- NUTEK (2004). Lokal ekonomi för hållbar tillväxt. NUTEK Stockholm. B2004:3
- NUTEK & NTG Socialt företagande (2007). *Sociala företag i Sverige 2007*. NUTEK, Stockholm.
- Regeringens arbetsgrupp för den sociala ekonomin “Social ekonomi – en tredje sektor för välfärd, demokrati och tillväxt” September 1999.
- SCB (2005). *Regional ekonomisk tillväxt – förutsättningar, indikatorer och mått*. SCB, Stockholm.
- Vamstad, Johan (2007). *Governing Welfare – The third sector and the Challenges to the Swedish Welfare State*. Mid Sweden University, Department of Social Science, Doctoral Thesis 37.
- Westlund, Hans (2007:1). *Social ekonomi och nykooperation - Kvantitativ tillväxt och Partnerskapsrelationer*. NUTEK, Stockholm
- Westlund, Hans (2007:2). *Social ekonomi, socialt kapital och lokal utveckling*. NUTEK, Stockholm.
- Wijkström, Filip & Einarsson, Torbjörn (2006). *Från Nationalstat till näringsliv?* Stockholm, EFI.
- www.regeringen.se (2009-05-16). *Varför behöver vi ekonomisk tillväxt?*
<http://www.regeringen.se/sb/d/3909>.

BILAGA

ÖSTRA MELLANSVERIGE

Kartläggning av företagandet inom
den sociala ekonomin i
Östra mellansverige 2000-2009

Mars 2011

KARTLÄGGNING 2000-2009

Innehållsförteckning

1	STATISTISK OMFATTNING OCH UTBREDNING	3
1.1	Antal företag	3
1.2	Antal arbetsställen	4
1.3	Antal anställda	5
1.4	Verksamhetsinriktning	6
1.5	Lön	7

Tabeller & diagram

TABELLER

Tabell 1.	Antal företag inom den sociala ekonomin 2009	3
Tabell 2.	Antal arbetsställen inom den sociala ekonomin 2009	4
Tabell 3.	Antal personer som har fått en eller flera kontrolluppgifter från en verksamhet inom den sociala ekonomin som har sin verksamhet baserad i Östra Mellansverige 2009	5
Tabell 4.	Bruttolön och skattepliktig ersättning från verksamheter inom den sociala ekonomin som är baserade i Östra Mellansverige 2009	7
Tabell 10.	Kontant bruttolön och skattepliktiga förmåner från verksamheter inom den sociala ekonomin som är baserade i Östra Mellansverige omräknat till antal heltidstjänster (25 000 kr/mån) 2009	7

DIAGRAM

Diagram 1.	Antal företag inom den sociala ekonomin i Östra Mellansverige 2000-2009	3
Diagram 2.	Antal arbetsställen inom den sociala ekonomin i Östra Mellansverige 2000-2009	4
Diagram 3.	Antal personer som har fått en eller flera kontrolluppgifter från en verksamhet inom den sociala ekonomin som har sin verksamhet baserad i Östra Mellansverige län 2009	5
Diagram 4.	Antal arbetsställen per bransch (SNI) inom den sociala ekonomin i Östra Mellansverige 2009	6
Diagram 5.	Antal personer som fått en eller flera kontrolluppgifter/bransch i Östra Mellansverige 2009	6
Diagram 6.	Summa skattepliktiga förmåner och kontant bruttolön i miljoner från verksamheter inom den sociala ekonomin i Östra Mellansverige 2000-2009	7

1. Statistisk omfattning och utbredning

Detta avsnitt beskriver statistiskt den sociala ekonomins utbredning och omfattning. Diagram och tabeller kommer att visa antal arbetsställen, antal företag, antal anställda, verksamhetsinriktning samt löneutbetalningar för de verksamheter som ingår i den sociala ekonomin.

	Antal företag	Andel (%) av tot. ant. företag inom SE i ÖM	Antal företag/1000 invånare
Södermanlands län	1 544	17,80%	5,7
Uppsala län	2 087	24,10%	6,3
Västmanlands län	1 513	17,40%	6
Örebro län	1 518	17,50%	5,4
Östergötlands län	2 010	23,20%	4,7
Östra Mellansverige	8 672	100%	5,6

Tabell 1. Antal företag inom den sociala ekonomin 2009

1.1 Antal företag

I detta avsnitt presenteras antal företag som har sin lokalisering i regionen. På dessa företag kan det arbeta personer som är bosatta i eller utanför regionen.

I Östra Mellansverige finns totalt 8 672 företag inom den sociala ekonomin. Tillsammans utgör Uppsala och Östergötland nästan hälften av denna företagsstock. Fördelningen för Södermanlands, Örebro och Västmanlands län är relativt jämn med ca 1 500 företag eller 17-18% per län av det totala antalet företag inom den sociala ekonomin i Östra Mellansverige. Spridningen för antal företag per 1 000 invånare är från Östergötlands läns 4,7 till Uppsala läns 6,3. Snittet för Östra Mellansverige är 5,6 företag per 1 000 invånare.

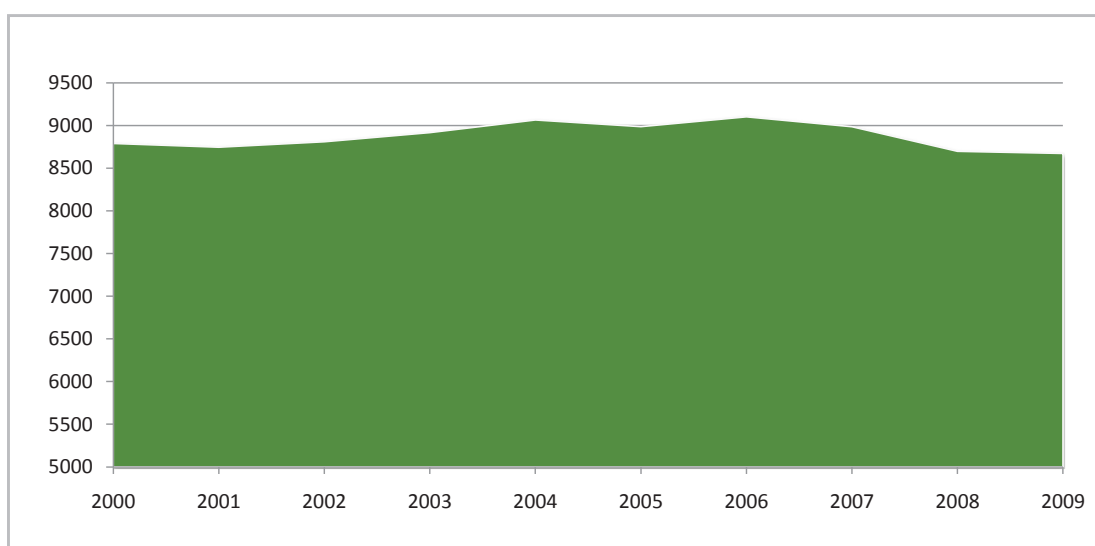

Diagram 1. Antal företag inom den sociala ekonomin i Östra Mellansverige 2000-2009

1.2 Antal arbetsställen

I tabellen visas antal unika arbetsställen som är lokaliserade i regionen. På dessa arbetsställen kan det alltså både arbeta personer som är bosatta i och utanför regionen. Antal arbetsställen skiljer sig mot antal företag genom att ett företag kan ha ett eller flera arbetsställen.

Antalet arbetsställen är i praktiken minst lika många som antalet företag. När data samlas in av SCB så kan de ibland inte lokalisera ett specifikt arbetsställe till en plats i en kommun med en viss verksamhet. Dessa får då okänt arbetsställesnummer och om det är många arbetsställen som får okänt arbetsställesnummer så kan summan av antalet arbetsställen bli lägre än antal företag i ett område vilket då inte är helt överensstämmande med verkligheten.

I Östra Mellansverige finns det 7 133 registrerade arbetsställen. Den största delen finns i Uppsala län med 1 790 vilket är knappt en

	Antal arbetsställen	Andel (%) av tot. antal arbetsställen inom SE i ÖM	Antal arbetsställen /1000 invånare
Södermanlands län	1 243	17,40%	4,6
Uppsala län	1 790	25,10%	5,4
Västmanlands län	1 267	17,80%	5
Örebro län	1 191	16,70%	4,3
Östergötlands län	1 642	23,00%	3,8
Östra Mellansverige	7 133	100%	4,6

Tabell 2. Antal arbetsställen inom den sociala ekonomin 2009

fjärdedel av samtliga arbetsställen i regionen. Näst flest återfinns i Östergötlands län och övriga tre län har omkring 1 200 arbetsställen var. Ser vi till antal arbetsställen per 1 000 invånare så är det Uppsala län som ligger i topp med 5,4 arbetsställen per 1 000 invånare. Minsta antal mätt på detta sätt har Östergötlands län med 3,8. Snittet för Östra Mellansverige är 4,6 arbetsställen per 1 000 invånare.

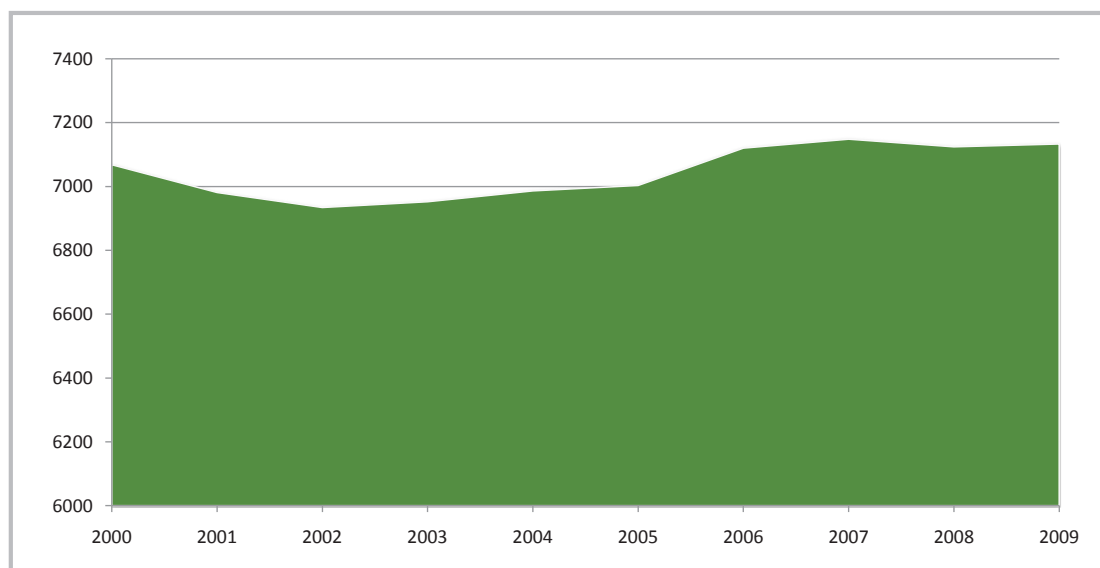

Diagram 2. Antal arbetsställen inom den sociala ekonomin i Östra Mellansverige 2000-2009

1.3 Antal anställda

I detta avsnitt presenteras antal personer som har fått en eller flera kontrolluppgifter från en verksamhet inom den sociala ekonomin. Detta betyder att en person kan ha haft någon form av anställning eller fått någon form av kontrolluppgift från en eller flera verksamheter. Det räknas ändå som en (1) person i statiken.

	Antal personer	Procentuell fördelning i regionen	Antal personer /företag
Södermanlands län	14 505	17,20%	9,4
Uppsala län	19 467	23,10%	9,3
Västmanlands län	14 385	17,10%	9,5
Örebro län	14 818	17,60%	9,8
Östergötlands län	21 117	25,10%	10,5
Östra Mellansverige	84 292	100%	9,7

Tabell 3. Antal personer som har fått en eller flera kontrolluppgifter från en verksamhet inom den sociala ekonomin som har sin verksamhet baserad i Östra Mellansverige 2009

Tabellen visar antal personer som har varit anställda eller fått någon form av ersättning från en verksamhet inom den sociala ekonomin som är baserad i Östra Mellansverige. Totalt har 84 292 personer fått en eller flera kontrolluppgifter från en verksamhet inom den sociala ekonomin i som är baserad i Östra Mellansverige under 2009. Störst andel och flest personer har Östergötlands län med 21 117 personer vilket motsvarar 25% av det totala antalet i regionen. Antal personer per företag ligger på mellan 9,3-10,5. Snittet för hela Östra Mellansverige är 9,7 personer per företag.

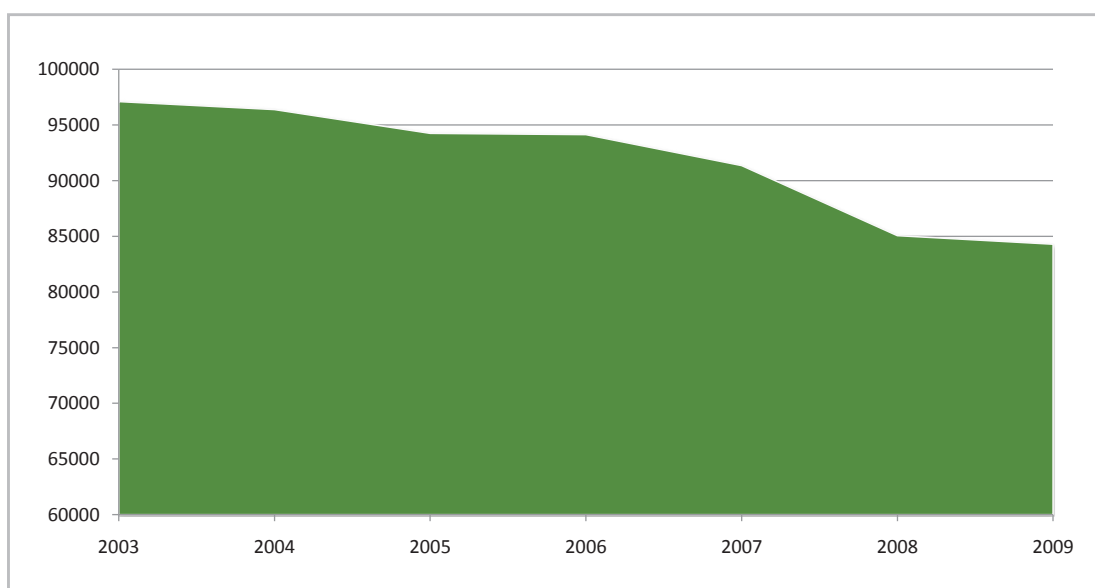

Diagram 3. Antal personer som har fått en eller flera kontrolluppgifter från en verksamhet inom den sociala ekonomin som har sin verksamhet baserad i Östra Mellansverige län 2000-2009

1.4 Verksamhetsinriktning

I denna del presenteras verksamhetsinriktning inom den sociala ekonomin i Östra Mellansverige. Verksamhetsinriktning bygger på SCB:s SNI-indelning. Mindre avvikelser i statistiken förekommer där det i vissa branscher och län är för få individer vilket gör att SCB av sekretesskäl inte kan presentera dessa i statistiken.

Två branscher dominerar kraftigt verksamhetsmässigt inom den sociala ekonomin. Det största antalet arbetsställen, strax under hälften, återfinns inom branschen *Fastighets- och uthyrningsverksamhet, företagstjänster* som bland annat innehåller olika typer av konsultverksamhet och samverkansorgan för småföretag, boknings- och bokföringsbyråer, inköpsföreningar, etc. Inom *Andra samhälls- och personliga tjänster* är det näst flest arbetsställen inom den sociala ekonomin som är verksamma. I denna bransch återfinns olika typer av föreningar inriktade på bl.a. kultur- och friskvårdsverksamhet. Den tredje största branschen, men betydligt mindre, ur detta perspektiv är *Utbildning* där man t.ex. hittar barnomsorgskooperativ och kooperativa friskolor.

De tre största verksamhetsområdena är samma som i ovan figur. Fördelningen är dock lite jämnare och det är här det i stället *Andra samhälls- och personliga tjänster* som är störst, dvs. av samtliga branscher har flest personer fått en eller flera kontrolluppgifter från dessa verksamheter i Östra Mellansverige. Näst flest kontrolluppgifter kommer från *Fastighets- och uthyrningsverksamhet, företagstjänster* och tredje flest från *Utbildning*. *Utbildning* har en större andel jämfört med ovan diagram som visar inriktning utifrån arbetsställe medan *Fastighet och uthyrningsverksamhet, företagstjänster* har en mindre andel medan *Andra samhälls- och personliga tjänster* har ungefär samma andel.

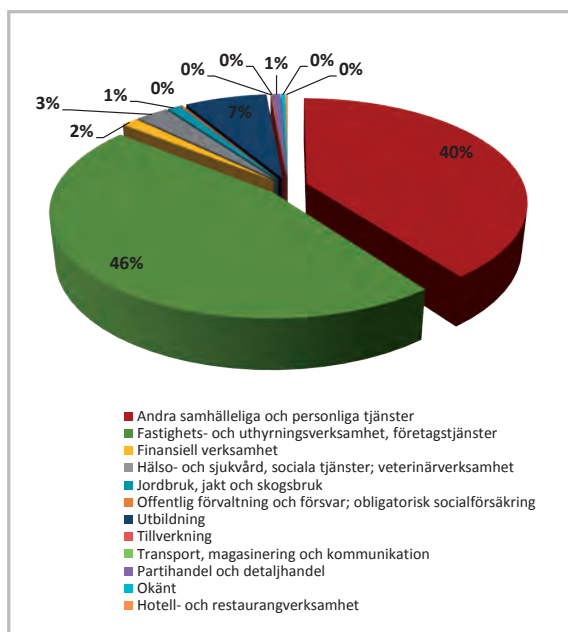

Diagram 4. Antal arbetsställen per bransch (SNI) inom den sociala ekonomin i Östra Mellansverige 2009.

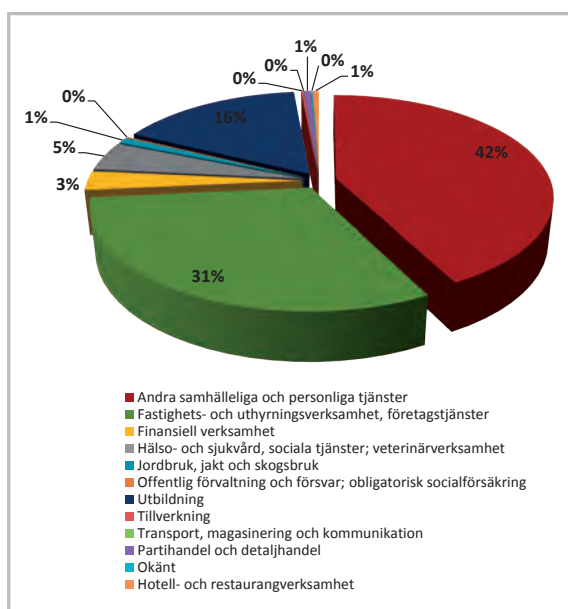

Diagram 5. Antal personer som fått en eller flera kontrolluppgifter/bransch i Östra Mellansverige 2009

	Kontant bruttolön och skattepliktiga förmåner	Kontant bruttolön och skattepliktiga förmåner/företag
Södermanlands län	622 275 054 kr	403 028 kr
Uppsala län	874 893 801 kr	419 211 kr
Västmanlands län	772 037 333 kr	510 269 kr
Örebro län	671 750 339 kr	442 523 kr
Östergötlands län	1 243 930 031 kr	618 871 kr
Östra Mellansverige	4 184 886 558 kr	482 575 kr

Tabell 4. Bruttolön och skattepliktig ersättning från verksamheter inom den sociala ekonomin som är baserade i Östra Mellansverige 2009

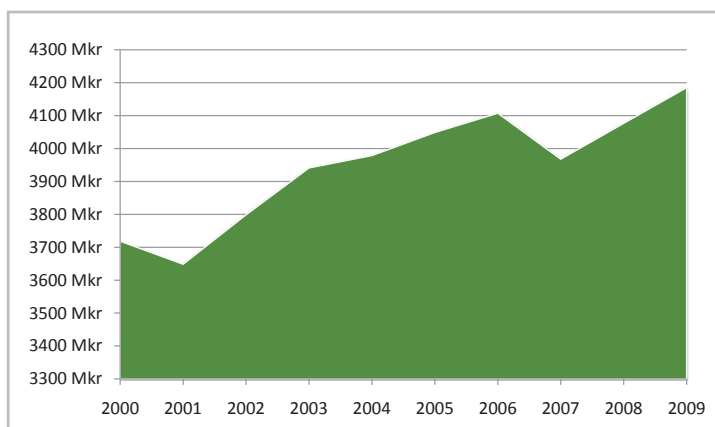

Diagram 6. Summa skattepliktiga förmåner och kontant bruttolön i miljoner från verksamheter inom den sociala ekonomin i Östra Mellansverige 2000-2009

	Antal heltidsanställda (bruttolön 25 000 kr/ mån)	Antal heltidsanställda med bruttolön 25 000 kr/mån/företag
Södermanlands län	2 074	1,3
Uppsala län	2 916	1,4
Västmanlands län	2 573	1,7
Örebro län	2 239	1,5
Östergötlands län	4 146	2,1
Östra Mellansverige	13 950	1,6

Tabell 5. Kontant bruttolön och skattepliktiga förmåner från verksamheter inom den sociala ekonomin som är baserade i Östra Mellansverige omräknat till antal heltidstjänster (25 000 kr/mån) 2009

1.5 Lön

Statistiken som presenteras nedan är den kontanta bruttolön plus summan av de skattepliktiga förmåner som årligen betalas ut av aktörer inom den sociala ekonomin.

Verksamheter inom den sociala ekonomin i Östra Mellansverige betalar årligen ut 4,2 miljarder kronor i lön och skattepliktiga förmåner. Den största delen står Östergötlands län för med lite mer än 1,2 miljarder vilket är nästan 30 % av den totala summan för regionen. Det är även Östergötlands län som har den klart högsta utbetalningen/företag av samtliga län med 618 871 kr per företag för 2009. Den lägsta utbetalningen/företag har Södermanlands län med 403 028 kr. För hela Östra Mellansverige var utbetalningen per företag 482 575 kr.

År 2000 betalades det ut lite över 3,7 miljarder kronor i lön och skattemässiga förmåner från verksamheter inom den sociala ekonomin i Östra Mellansverige. Detta hade växt till knappt 4,2 miljarder kr år 2009. Det är en relativt jämn ökning från 2001 och till och med 2006. Efter en tydlig minskning år 2007 har utbetalningen av löner och förmåner fortsatt öka år 2008-2009.

Omräknat till antal heltidsanställda med 25 000 kr/mån så ger detta 13 950 heltidstjänster i Östra Mellansverige. Delar vi detta per företag så ger det 1,6 personer per företag i regionen. Flest antal har Östergötlands län både i absoluta tal och per företag med 4 146 heltidsanställda och 2,1 per företag. Minst antal heltidstjänster i absoluta tal har Södermanlands län med 2 074.

En investering för framtiden

PLUS

Partnerskapet för Lokal Utveckling & Social Ekonomi

**PARTNERSKAP FÖR
LOKAL UTVECKLING &
SOCIAL EKONOMI**

www.socialekonomi-oms.se